

KÄRKÖLÄN KUNTA

OSA II

HYVINVOINTISUUNNITELMA 2025-2029

Sisällys

1 Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2025–2029	3
2 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset valtuustokaudelle 2025–2029	3
3 Päijät-Hämeen HYTE-kärjet	3
4 Valtioneuvoston periaatepäätös: Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030	4
5 Hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat sekä hankkeet ..	5
6 Hyvinvointisuunnitelman 2025–2029 tavoitteet ja toimenpiteet.....	7
6.1 Talous ja elinvoima	7
6.2 HYTE-johtaminen	8
6.3 Lapset, nuoret ja lapsiperheet.....	10
6.4 Työikäiset.....	19
6.5 Ikäihmiset	20
6.6 Turvallisuuden edistäminen	22
6.7 Liikunta, kulttuuri ja yhdistysyhteistyö.....	24
6.8 Elinympäristö.....	28
7 Suunnitelman laatijat	30
8 Suunnitelman hyväksyminen.....	30

1 Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2025–2029

Kärkölän kunnan hyvinvointisuunnitelma vuosille 2025–2029 perustuu velvoittavan lainsäädännön lisäksi kuntastrategiaan, valtioneuvoston periaatepäätökseen väestön hyvinvoinnin-, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä sekä maakunnallisesti valittuihin HYTE-kärkiin, jotka toimivat hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopistealueina.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet on asetettu kertomusosasta nousseiden huomioiden pohjalta. Tavoitteiden asettelussa on otettu huomioon myös edellisellä suunnitelmakaudella kesken jääneet tavoitteet, jotka edellyttävät toimenpiteitä huomioiden tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024 hyvinvointitavoitteiden toteutumisen arvioinnin osalta. Lisäksi tavoitteita asetettaessa on huomioitu kuntajohtajien HYTE-neuvotteluissa esille nostamat toimenpide-esitykset.

Hyvinvointisuunnitelma toimii lakisääteisenä suunnitelmana myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalle, ehkäisevän työn suunnitelmalle, turvallisuussuunnitelmalle sekä suunnitelmalle ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi Kärkölän kunnan Lapsiystävällinen kunta – mallin toimintasuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on yhdistetty osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon myös maakunnallisesti laaditut erillisohjelmat ja suunnitelmat sekä meneillään olevat hyvinvointia-, terveyttä ja turvallisuutta edistävät hankkeet. Laajan hyvinvointikertomuksen – ja suunnitelman liitteinä ovat Kärkölän kunnan kotoutumissuunnitelma ja ilmastosuunnitelma.

Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet ovat keskeinen osa kuntasuunnittelua ja ohjaavat poliittista päätöksentekoa.

2 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset valtuustokaudelle 2025–2029

Hyvinvointisuunnitelma pohjautuu Kärkölän kuntastrategiaan ja se toimii strategian toimeenpanon välineenä ja ohjaa konkreettisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnassa.

Hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu kuntastrategian rinnalla. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset täydennetään hyvinvointisuunnitelmaan valtuuston hyväksyttyä Kärkölän kunnan strategian.

Linkki Kärkölän kuntastrategiaan sen valmistuttua.

3 Päijät-Hämeen HYTE-kärjet

Kärkölän kunnanhallitus on hyväksynyt alueelliset HYTE-kärjet 18.5.2020. HYTE-kärjet pysyvät samoina myös tulevalle valtuustokaudella, mutta tavoitteita tarkennuttu suunnitelmakaudelle 2025–2029

yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja kuntien kanssa. Alueelliset HYTE-kärjet ovat: mielen hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys, arjen turvallisuus sekä päihteettömyys ja terveelliset elintavat.

Päijät-Hämeen HYTE-kärkien tavoitteet 2025-2029	
Osallisuus ja yhteisöllisyys • Osallisuus on vahvistunut • Yksinäisyys on vähentynyt • Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut	Mielen hyvinvointi • Psykkinen kuormitus ja itsetuhoisuus ovat vähentyneet • Elämään tyytyväisyys on lisääntynyt
Arjen turvallisuus • Arjen turvallisuus on vahvistunut, myös digitaalisissa ympäristöissä • Apua saa silloin, kun sitä tarvitsee • Elinvoima ja taloudellinen hyvinvointi ovat vahvistuneet • Muuttuviin olosuhteisiin varautuminen on vahvistunut	Päihteettömyys ja terveelliset elintavat • Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet • Elintapasairauksien ilmaantuvuus on pienentynyt • Terveyserot ovat kaventuneet

Kuva 1. Päijät-Hämeen HYTE-kärkien tavoitteet 2025–2029

4 Valtioneuvoston periaatepäätös: Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030

Valtioneuvoston kesäkuussa 2020 hyväksymä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätös linjaa pitkän aikavälin toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden eriarvoisuus vähenee vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on turvata ihmisille kestävä hyvinvointi kaikissa elämänvaiheissa.

Periaatepäätöksessä on neljä painopistettä:

- Kaikille mahdollisuus osallisuuteen
- Hyvät arkiympäristöt
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut
- Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen ymmärretään tässä linjauksessa laaja-alaisena toimintana, jonka seurauksena ihmiset voivat hyvin ja kokevat osallisuutta. Siinä onnistumiseksi tarvitaan toimia kaikilla hallinnon aloilla, sekä esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan ja yritysten tekemistä. (STM 2020.)

Linkki periaatepäätökseen: [Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Valtioneuvoston periaatepäätös](#)

5 Hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat sekä hankkeet

- Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma
- Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma
- Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma
- Opetussuunnitelma
- Kärkölen Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma 2024–2026
- Kärkölen kunnan kotoutumisohjelma
- Kärkölen ympäristöstrategia 2030
- Kärkölen ilmastosuunnitelma
- Alueellinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi
- Alueellinen ehkäisevän työn toimintasuunnitelma
- Alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma
- Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset

Kärkölen kunnassa on käynnissä ja toteutettu erilaisia hankkeita ja ohjelmia, jotka tukevat hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Näitä ovat muun muassa:

- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma: Lasten päivittäisen liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa.
- Valssaava varhaiskasvatus: Liikkumista ja luovuutta yhdistävä toimintamalli varhaiskasvatuksessa.
- Seikkaillen Päijät-Hämeessä -hanke (2023–2025): Lasten osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen sekä seudullisen arviointivälineen kehittäminen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.
- Valtion erityisavustus (2024–2027): Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa.
- Koululäsnäolon vahvistaminen Päijät-Hämeessä (päättynyt 2/2025): Poissaolojen vähentäminen ja koulukiinnittymisen tukeminen.
- Kärkölen harrastamisen malli (HSM): Lasten ja nuorten maksuttoman harrastamisen mahdollistaminen koulupäivän yhteydessä.
- Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta: Nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja työllistymisen tukeminen.
- Nuorisoalan alueellinen ja paikallinen kehittäminen Päijät-Hämeessä (2024–2025): Nuorisotyön rakenteiden ja vaikuttavuuden kehittäminen.
- Kärkölä liikkeelle 2025: Kuntalaisten liikkumisen ja arjen aktiivisuuden lisääminen.
- Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030: Kulttuuripalveluiden strateginen kehittäminen maakunnassa.
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishanke: Kehitetään kevyen liikenteen olosuhteita, mm. pyöräparkkien rakentaminen Järvelän ja Lappilan alueille.
- Liikuntapaikkarakentamisen hanke: Keskuspuiston kehittäminen.

- MAL-hanke: Järvelän asemanseudun kehittäminen.
- Kärkölen syötävän hyvät kylät -ruokamatkailuhanke (2024–2025): Edistetään paikallista ruokakulttuuria, yhteisöllisyyttä ja lähimatkailua.
- Huovilan puiston konseptin kehittämissuunnitelma (2025): Kulttuuriympäristön kehittäminen.

6 Hyvinvointisuunnitelman 2025–2029 tavoitteet ja toimenpiteet

6.1 Talous ja elinvoima

Tavoite: Vahvistetaan Kärkölen taloudellista vakautta ja elinvoimaa tukemalla yritystoimintaa, kehittämällä palveluita ja työpaikkoja sekä edistämällä yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Kärkölä on taloudellisesti vakaa ja elinvoimainen kunta, jossa yritystoiminta ja palvelut tukevat kestävästä kasvusta ja kehitystä. Kunnassa on houkuttelevia työpaikkoja eri aloilla, asukkaiden palvelut ovat laadukkaita ja saavutettavia, ja kunta tekee aktiivista yhteistyötä yritysten, kuntalaisten ja eri sidosryhmien kanssa myös yli kunta- ja maakuntarajojen. Kärkölä tunnetaan viihtyisänä ja kehittyvänä kotipaikkakuntana.

Vastuutaho ja toteuttajat: kunnanhallitus - kunnan johto, tekninen- ja ympäristötoimi, elinvoimapalvelut, viestintä- ja markkinointipalvelut, sivistys- ja hyvinvointipalvelut.

Mittarit: toimenpiteiden toteuma, kuntalaispalautteiden määrä ja laatu, osallistujamäärät tapahtumissa ja tilaisuuksissa, osallisuustoimien määrä/vuosi, sosiaalisen median seuraajamäärän kehitys, kunnan verkkosivujen kävijämäärien kehitys, hankkeiden kautta saadut resurssit (rahoitus, osaaminen, kumppanuudet), kaavoitettujen uusien asuinalueiden määrä, myytyjen tai varattujen tonttien määrä/vuosi, rakennuslupien käsittelyaika (keskiarvo), asumiseen liittyvien markkinointikampanjoiden määrä ja tavoitavuus, yritysten määrän kehitys kunnassa/ vuosi, toteutettujen kehittämistoimien määrä yhteistyössä Ladec Oy:n kanssa, kaavoitettujen yritystonttien määrä ja pinta-ala, myytyjen tai varattujen yritystonttien määrä/vuosi, yritystonttien markkinointikampanjoiden määrä ja tavoitavuus, väestöä kuvaavat tunnusluvut, demografinen huoltosuhde, talouden tunnusluvut.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Vahvistetaan kunnan veto- ja pitovoimaa kehittämällä palveluita ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia asukaslähtöisesti, järjestämällä yhteisöllisiä tapahtumia ja tilaisuuksia eri kohderyhmille sekä tukemalla kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.		
Vahvistetaan positiivista kuntakuvaa viestinnän ja markkinoinnin keinoin julkaisemalla säännöllisesti visuaalisesti houkuttelevia ja selkeitä sisältöjä – kuten videoita, kuvagallerioita ja tarinoita – jotka nostavat esiin paikallisia onnistumisia sekä tuovat näkyväksi Kärkölen vahvuuksia, kuten luonnonläheisyyttä,		

turvallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvää sijaintia.		
Lisätään kunnan näkyvyyttä, osaamista ja yhteistyömahdollisuuksia osallistumalla aktiivisesti alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin ja kehittämishankkeisiin.		
Varmistetaan monipuolisten ja vetovoimaisten asumisratkaisujen saatavuus kaavoituksen keinoin sekä tukemalla uudisrakentamista selkeällä kaavatiedolla, sujuvilla lupakäytännöillä ja aktiivisella tonttien markkinoinnilla.		
Tuetaan paikallisten yritysten kasvua ja toimintaedellytyksiä kartoittamalla yrityskantaa, kuulemalla yrittäjiä ja edistämällä kehittämisideoita yhteistyössä Lahden seudun kehitysyhtiö Ladec Oy:n kanssa.		
Kaavoitetaan uusia yritystontteja ja markkinoidaan niitä aktiivisesti , jotta kuntaan saadaan uusia yrityksiä ja työpaikkoja eri aloille.		

6.2 HYTE-johtaminen

Tavoite: Kehitetään HYTE-johtamista siten, että se tukee kunnassa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä suunnitelmallisesti, vaikuttavasti ja poikkihallinnollisesti.

Kunnassa on selkeästi määritelty HYTE-johtamisen rakenteet. Työskentely perustuu ajantasaiseen tietoon, yhteisiin tavoitteisiin ja säännölliseen seurantaan. HYTE-työ on integroitu osaksi kunnan strategista johtamista, ja eri toimialat, päättäjät sekä sidosryhmät osallistuvat aktiivisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Vastuutaho ja toteuttajat: sivistys- ja hyvinvointilautakunta - sivistysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, HYTE-työryhmä, kunnanjohto, kaikki kunnan palvelualueet ja toimintayksiköt.

Mittarit: toimenpiteiden toteuma, HYTE-työn sisältyminen kunnan strategiaan asiakirjoihin (kyllä/ei), HYTE-rahoituksen osuus, joka kohdennetaan konkreettisiin HYTE-toimenpiteisiin (%), HYTE-työn vuosiraportoinnin toteuma, päätösesityksissä mukana olevien ennakkovaikutusten arviointien määrä / vuosi, lapsivaikutusten arviointien määrä / vuosi, käsiteltyjen suunnitelmien ja ohjelmien määrä HYTE-ryhmässä, johtoryhmässä ja lautakunnassa / vuosi, toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman valmistuminen.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Varmistetaan HYTE-työn vaikuttavuus tarkastelemalla ja päivittämällä sen rakenteita ja toimintamalleja sekä vahvistamalla sen asemaa osana sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintaa ja kunnan strategista johtamista.		
Hyödynnetään TEA-viisarin tuloksia kunnan HYTE-työn kehittämisessä ja asetetaan vuosittain konkreettiset kehittämistavoitteet arvioinnin perusteella. Tulokset käsitellään HYTE-työryhmässä ja raportoidaan lautakunnalle.		
Kohdennetaan HYTE-kertoimen perusteella saatava valtionosuus kunnassa tehtävään HYTE-työhön, tukemaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden sekä kunnan elinvoimaisuuden edistämistä.		
Kehitetään HYTE-työn vuosiraportointia siten, että se tukee tavoitteellista seurantaa ja arviointia.		
Vahvistetaan kunnan varautumista ja kriisivalmiutta päivittämällä ja ylläpitämällä kriisi- ja valmiussuunnitelmat, järjestämällä henkilöstölle koulutuksia ja harjoituksia sekä varmistamalla eri toimijoiden yhteistyö poikkeustilanteissa.		
Otetaan päätösten ennakkovaikutusten arviointi, mukaan lukien		

lapsivaikutusten arviointi, systemaattisesti käyttöön eri toimialoilla.		
Käsitellään erilaiset suunnitelmat ja ohjelmat johtoryhmässä, HYTE-ryhmässä ja/tai luottamushenkilöhallinnossa (esim. toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, turvallisuussuunnitelma).		
Laaditaan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka ohjaa kunnan palveluiden ja toimintatapojen kehittämistä sekä tukee yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista.		

6.3 Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Tavoite: Ehkäistään koulupudokkuutta ja nostetaan koulutustasoa vahvistamalla oppilaiden kiinnostumista kouluun ja koulutukseen Oppilaat kiinnittyvät vahvemmin kouluun ja koulutukseen, poissaolot ja toisen asteen koulutuksen keskeytykset vähenevät. Koulutustaso nousee seurantajakson aikana.		
Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, rehtori, perusopetus, opiskeluhoolto, koulunuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja.		
Mittarit: tehtyjen toimenpiteiden toteuma, opiskeluhooltotyöryhmän kokoontumistiheys, resurssien kohdentamisen toteutumisaste, tukiopetuksen, ohjauspalveluiden ja kuraattoritapaamisten tavoitavuus, henkilöstön kokemus resurssien riittävydestä (kysely), poissaolojen määrä ja kehitys, oppilaskysely kiinnostumisen ja osallisuuden kokemuksesta, osallistumisaktiivisuus koulun yhteisöllisiin tapahtumiin ja toimintoihin, ryhmäytymistoimintojen määrä ja laatu, vanhempainiltojen määrä ja osallistujamäärät %, huoltajakyselyt yhteistyön kokemuksesta, peruskoulun päättötodistuksen saaneiden määrä (% peruskoulunsa päättävien ikäluokasta), toisen asteen jatko-opiskelupaikan saaneiden määrä (% peruskoulun päättäneistä), opiskelupaikan vastaanottaneiden määrä, toisen asteen opinnot keskeyttäneiden määrä, toteutuneiden jatko-ohjauskeskustelujen määrä, korkea-asteen koulutuksen saaneet, %-osuus 20 vuotta täyttäneistä, koulutustasomittain.		
Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Tunnistetaan oppilaiden tuen tarpeet ajoissa ja kohdistetaan tukitoimet moniammatillisesti.		

Kohdennetaan koulun henkilöstö- ja tukipalveluresurssit oppilaiden yksilöllisten tuen tarpeiden mukaisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.		
Hyödynnetään Päijät-Hämeen yhteistä poissaolojen puuttumisen mallia, jossa poissaoloihin reagoidaan systemaattisesti ja vaihteittain yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa.		
Tuetaan oppilaiden kouluun kiinnittymistä yhdeksän peruspilarin mukaisesti, kuten osallisuuden, turvallisuuden ja merkityksellisyyden vahvistamisella esimerkiksi, ryhmäytymisen ja positiivisen palautteen kautta.		
Hyödynnetään Wilma Noti -automaattiviestijärjestelmää poissaoloista, tukitoimista ja tapaamisista tiedottamiseen, ja seurataan viestien tavoitavuutta sekä huoltajien reagoitua osana varhaista puuttumista.		
Toteutetaan ryhmäkohtaisia tukitoimia, kuten ryhmäytymisharjoituksia ja yhteisöllisiä projekteja, jotka vahvistavat ryhmädynamiikkaa sekä oppilaiden osallisuutta ja kiinnittymistä kouluun.		
Sisällytetään opetukseen laaja-alaisen osaamisen taitoja opetussuunnitelman mukaisesti, kuten vuorovaikutus-, itsesäätely- ja ongelmanratkaisutaitoja, jotta oppilaat kehittyvät kokonaisvaltaisesti ja saavat valmiuksia toimia muuttuvassa maailmassa.		

Järjestetään vanhempainiltoja ja tiedotetaan huoltajia säännöllisesti Wilman kautta koulun arjesta ja oppilaan hyvinvoinnista kasvatuskumppanuuden vahvistamiseksi.		
Tarjotaan henkilökohtaista opinto-ohjausta, järjestetään jatko-opintoinfoja ja tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin sekä tiedotetaan aktiivisesti erilaisista opiskelumahdollisuuksista.		
Seurataan oppivelvollisuuden toteutumista ja otetaan yhteyttä niihin nuoriin ja heidän huoltajiinsa, jotka eivät ole aloittaneet tai ovat keskeyttäneet toisen asteen opinnot, tarjoten yksilöllistä jatko-ohjausta ja tukea opintojen ja/tai muiden tukitoimien piiriin pääsemiseksi.		
Käydään vuoropuhelua oppilaitosten ja paikallisten yritysten kanssa ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi ja työelämäjaksojen mahdollistamiseksi.		

Tavoite: Vahvistetaan vanhemmuutta ja perheiden hyvinvointia tarjoamalla tukea, tietoa ja yhteisöllisyyttä eri elämäntilanteissa oleville perheille.

Vanhemmat kokevat saavansa riittävästi tukea ja tietoa vanhemmuuden haasteisiin. Kunnan ja yhteistyötahojen tarjoamat palvelut ovat helposti saavutettavissa, ja vastaavat perheiden tarpeisiin oikea-aikaisesti. Vanhemmat osallistuvat aktiivisesti yhteisöllisiin toimintoihin.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, rehtori, perheohjaaja, hyvinvointikoordinaattori, varhaiskasvatus ja perusopetus, opiskeluhoolto, nuorisopalvelut.

Mittarit: yhteisten tilaisuuksien määrä vuodessa, huoltajien tyytyväisyys yhteistyöhön (kyselyt), osallistavien tapahtumien määrä vuodessa, osallistujamäärät, varhaiskasvatuksen seudullisen huoltajien kyselyn tulokset ja vastausprosentti, perheohjauksen asiakaskontaktien määrä, huoltajien tietoisuus ja palaute palvelusta (kyselyt), Arjen tuen palveluiden käyttöaste, perheiden kokemus palveluiden saavutettavuudesta (kyselyt), Friends- ja Cool-Kids-ohjelmiin osallistuneiden lasten määrä ja vanhempien osallistumisaste, opiskeluhooltopalveluiden omahoito-

ohjaukset ja psykoedukaatiot; toteutettujen tapaamisten määrä ja huoltajien osallistumisaste, lapsiperhepalveluiden saatavuus ja saavutettavuus kysely huoltajille, perheille järjestettyjen tapahtumien ja toimintojen määrä sekä osallistujamäärät, toteutettujen vertaisryhmien määrä ja osallistujamäärät, vanhempainraadien kokousten määrä ja osallistujamäärät, lastensuojelun tunnusluvut.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Vahvistetaan kodin ja varhaiskasvatuksen sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta yhteisillä toimintamalleilla sekä järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia ja lisäämällä vuorovaikutusta ja viestintää huoltajien kanssa.		
Järjestetään lapsille ja huoltajille suunnattuja osallistavia tapahtumia ja tilaisuuksia , kuten toiminnallisia vanhempainiltoja lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi.		
Jatketaan ja kehitetään kunnan perheohjaaja-toimintamallia osana perheiden varhaista tukea sekä lisätään palvelun näkyvyyttä tiedottamalla aktiivisesti sen sisällöstä ja saatavuudesta eri kanavissa.		
Tehdään lapsiperheille tarkoitettua arjen tuen palvelut näkyväksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tarjotaan matalan kynnyksen mahdollisuuksia palvelun hyödyntämiseen.		
Toteutetaan kuraattoripalveluiden Friends- ja Cool-Kids-ohjelmia , joilla vahvistetaan lasten tunne- ja sosiaalisia taitoja sekä tuetaan vanhempia lapsen hyvinvoinnin ja arjen haasteiden kohtaamisessa.		

Sisällytetään opiskeluhoitopalveluihin ohjattuja omahoito-ohjauksia ja psykoedukaatiotapaamisia, joihin huoltajat voivat osallistua aktiivisesti lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi joko yhdessä lapsen kanssa tai erillisissä huoltajille suunnatuissa tapaamisissa.		
Varmistetaan lapsiperhepalveluiden oikea- aikainen saatavuus ja kohdentuminen eri elämäntilanteissa hyödyntämällä varhaista palvelutarpeen arviointia, moniammatillista yhteistyötä, palveluohjausta ja perheiden osallisuutta.		
Edistetään perheiden yhteisiä vapaa- ajanviettomahdollisuuksia järjestämällä tapahtumia ja toimintaa lapsiperheille sekä tukemalla yhteisöllistä toimintaa.		
Kehitetään vertaisryhmätoimintaa sekä vahvistetaan vanhempainraadin toimintaa osana yhteisöllistä vanhemmuuden tukea.		

Tavoite: Edistetään terveellisiä elintapoja ja mielen hyvinvointia vahvistamalla lasten ja nuorten arjen hyvinvointia sekä ehkäisemällä haitallisia käyttäytymismalleja.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet ja terveyserot kaventuneet. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus ja fyysinen toimintakyky ovat parantuneet. Päihteiden ja nikotiinituotteiden riskikäyttö sekä kokeilut ovat vähentyneet, ja raittius on lisääntynyt. Pelaamisen riskikäyttö on vähentynyt. Elämään tyytyväisyys on kasvanut ja psyykkinen kuormitus vähentynyt.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – hyvinvointikoordinaattori, rehtori, varhaiskasvatuspäällikkö, liikuntahankekoordinaattori, nuorisopalvelut, ruokapalvelut, perusopetus ja varhaiskasvatus, opiskeluhoillon henkilöstö.

Mittarit: Toteutuneet toimenpiteet ja niiden määrä, osallistujamäärät, viestinnän määrä ja tavoitavuus, oppilaiden kokema terveydentila (%), Alle 8 tuntia nukkuvat (% 8.–9. lk), ei syö aamupalaa arkisin (% 4.–5. lk), ei syö koululounasta päivittäin (% 8.–9. lk), mielialaoireet viimeisen 2 viikon aikana (% 4.–5. lk), masennusoireilu vähintään 2

viikkoa (% 8.–9. lk), elämään tyytyväiset oppilaat (% 4.–5. ja 8.–9. lk), vaikeuksia vähentää netin käyttöä (% 4.–5. lk), tupakka- tai nikotiinituotteiden kokeilu (% 4.–5. lk), raittiiden osuus (% 8.–9. lk), humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa (% 8.–9. lk), huumeiden kokeilu (% 8.–9. lk), liikkuu vähintään tunnin päivässä (% 4.–5. ja 8.–9. lk), MOVE-mittauksen tulokset (% 5. ja 8. lk), ylipainoisten osuus (% 8.–9. lk), Nykytila.fi-kartoituksen tulokset, maakunnallinen päihdetilannekysely, Virkkula-toimintamallin kehittäminen ja käyttöönoton toteutuminen.

Toimenpiteet	Toteuma
Kootaan ehkäisevän työn palvelupolut kunnan kotisivuille , mikä helpottaa palveluiden ja erilaisten tukitoimien piiriin pääsemistä.	
Jaetaan tietoa ja viestitään kuntalaisille terveellisistä elintavoista ja mielenhyvinvoinnin teemoista mm. erilaisissa yksilö- ja ryhmätapaamisissa (esim. lapsiperheille suunnatut ryhmät ja avoin varhaiskasvatus), osana eri oppiaineita, erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien, teemapäivien ja viikkojen yhteydessä (5. ja 7. luokkalaisten selviytymispelit, hyvinvointipäivä, alueelliset ja valtakunnalliset kampanjat jne.)	
Tarjotaan elintapaohjausta yksilö- ja ryhmätapaamisissa sekä osana liikuntaneuvonnan tapaamisia.	
Kehitetään MOVE-polku lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn parantamiseksi ja tulosten käsittelemisen ja seurannan tueksi.	
Aktivoidaan lapsia ja nuoria välitunti- ja koulumatkaliikuntaan sekä vapaa-ajalla tapahtuvaan liikkumiseen varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunnan sekä liikuntapalveluiden yhteistyönä, esim. erilaiset kampanjat ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät sekä	

Harrastamisen Suomen mallin -kerhotoiminta.	
Tehostetaan ruokakasvatusta varhaiskasvatuksessa ja koulussa: Ruokakasvatuksen tavoitteet kirjataan osaksi lukuvuosi- ja toimintasuunnitelmia. Kasvatushenkilöstö toimii esimerkkinä ruokailussa syömällä samaa ruokaa lasten kanssa. Ruokailukäytännöistä sovitaan yhdessä kasvattajien ja ruokahuollon kanssa. Fyysiset puitteet, kuten linjastot ja tarjoiluvaunut, mitoitetaan lapsille sopiviksi. Ruokalistaan tutustutaan päivittäin yhdessä lasten kanssa kuvien avulla. Sapere-ruokakasvatus menetelmän käyttö. Ruokapalvelutyöntekijät osallistuvat ruokakasvatukseen esimerkiksi vierailuilla ja makuraadeissa. Henkilöstöä koulutetaan ruokakasvatukseen, ja varmistetaan riittävät resurssit sen toteuttamiseen. Kehitetään kouluruokailua ja ruokakasvatusta oppilaiden osallisuutta hyödyntäen ruokakasvatustyöryhmän kautta.	
Otetaan käyttöön ja kehitetään Virkkula-toimintamallia varhaiskasvatuksessa lasten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.	
Tarjotaan oppilaille yksilöllisiä ja yhteisöllisiä kuraattoripalveluita koulupäivän aikana. Toteutetaan Friends- ja Cool-Kids-menetelmiä mielenterveyden tukemiseksi. Tehdään suunnitelmallista ja	

tavoitteellista yhteistyötä kuraattorin ja opettajien välillä oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja järjestetään 9. luokan oppilaille yksilölliset tapaamiset kuraattorin ja oppilaanohjaajan kanssa.	
Toteutetaan laajoja terveystarkastuksia oppilaiden hyvinvoinnin ja tuen tarpeiden tunnistamiseksi ja tarjotaan IPC-menetelmään perustuvaa keskustelutukea kouluterveydenhoitajan toimesta nuorten psyykkisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi.	
Tarjotaan matalan kynnyksen keskusteluapua ja ohjausta lapsille, nuorille ja perheille esim. Juttutupa, Iltasumppi, kohtaamispaikat.	

Tavoite: Tavoitetaan syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt ja tuetaan heidän hyvinvointiaan ohjaamalla heidät tarkoituksenmukaisiin palveluihin ja yhteisöihin.

Syrjäytymisvaarassa olevat tunnistetaan varhain, ja he saavat oikea-aikaista tukea sekä ohjausta palveluihin. Osallisuus ja osallistuminen yhteisölliseen toimintaan ja palveluihin lisääntyy, ja yksinäisyys ja syrjäytymisen riskit vähenevät.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, rehtori, perheohjaaja, hyvinvointikoordinaattori, varhaiskasvatus ja perusopetus, opiskeluhoito, nuorisopalvelut, kunnan työllisyyspalvelut.

Mittarit: Tapahtumien ja harrastusten määrä sekä osallistujamäärät, lasten ja nuorten kuulemistilaisuuksien ja kyselyiden toteutusaste, osallistuvan budjetoinnin ja asiakasraatien osallistujamäärät, osallistujilta kerätty palaute, Ohjaamo/ Kohtaamo-toiminnassa asioineiden määrä vuositason, asiakaspalautteet, tehtyjen toimenpiteiden toteuma, matalan kynnyksen palveluiden ja kohtaamispaikkojen kävijämäärät, syrjäytymisvaarassa olevien määrä vrt. tavoitetut nuoret vuositason, eteenpäin ohjattujen nuorten määrät toimenpidetasolla, nuorilta kerätty palaute toiminnan vaikuttavuudesta, viestinnän ja tiedottamisen määrä ja tavoitavuus.

Toimenpide	Toteuma
Edistetään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta järjestämällä erilaisia tapahtumia ja tarjoamalla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia. Mahdollistetaan lasten ja	

nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen palveluiden suunnitteluun esimerkiksi vuosittaisilla kuulemistilaisuuksilla, kyselyillä, osallistuvalla budjetoinnilla, edustuksellisilla foorumeilla ja asiakasraadeissa.	
Kehitetään Ohjaamo/Kohtaamotoimintaa vastaamaan paikkakunnan ja kohderyhmien tarpeita.	
Lisätään kohdennettua viestintää ja tiedotusta palveluista eri kohderyhmille, jotta tieto palveluista tavoittaa kaikki tarvitsevat.	
Vahvistetaan matalan kynnyksen palveluita kehittämällä nivelvaiheyhteistyötä, jalkautuvaa työtä, kohtaamistoimintaa ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja.	
Tehostetaan moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi koulun, nuorisopalveluiden, työvoimapalveluiden, toisen asteen oppilaitosten ja sote-palveluiden välillä.	
Kehitetään etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa vastaamaan entistä paremmin kohderyhmän tarpeita ja varmistetaan palveluiden jatkuvuus.	
Kehitetään varhaisen tunnistamisen toimintamalli, jossa koulun, nuorisotyön ja opiskeluhuollon ammattilaiset kokoavat säännöllisesti tietoa oppilaiden hyvinvoinnista ja poissaoloista, ja tunnistavat yhdessä mahdollisimman	

varhaisessa vaiheessa ne nuoret, jotka ovat vaarassa syrjäytyä ja hyötyisivät yksilöllisestä tuesta ja ohjauksesta palveluihin tai muuhun yhteisölliseen toimintaan.	
Lisätään nuorten ja huoltajien ymmärrystä syrjäytymisen riskeistä, tunnusmerkeistä ja tukimahdollisuuksista jakamalla selkeää aiheeseen liittyvää tietoa yhteistyössä koulun, nuorisotyön ja perhepalveluiden kanssa.	

6.4 Työikäiset

Tavoite: Vähennetään työttömyyttä ja ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyttä tarjoamalla yksilöllistä valmennusta, ohjausta ja tukea työikäisille kuntalaisille sekä tuetaan yrityksiä ja yhteisöjä kestävässä rekrytoinneissa.

Kunnan työttömyysaste on alle 10 %, yhä useampi työikäinen työllistyy pysyvästi ja kokoaikaisesti, ja kunnan palvelut täydentävät tehokkaasti Päijät-Hämeen työvoimaviranomaisten työtä paikallisesti kohdennetuilla ratkaisuilla.

Vastuutaho ja toteuttajat: kunnanhallitus - kunnan työllisyys- ja kotoutumispalvelut, nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö

Mittarit: Tehtyjen toimenpiteiden toteuma, myönnettyjen kuntalaisien määrä; työttömyysjaksojen pituudet; työttömyyden ja sen seurausten hoitoon käytetyt varat; työttömyysaste aikuiset, alle 25-vuotiaat ja vieraskieliset; asiakasmäärät eri palveluissa ja asiakkaiden jatkosijoittuminen; toteutuneiden yrityskäyntien määrä, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat (% vastaavan ikäisestä väestöstä), työllisyys- ja työkykytilastot.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Tarjotaan yksilöllistä työhönvalmennusta työnhakuun, koulutukseen ja työelämään siirtymiseen sekä ohjataan palveluihin, jotka lisäävät, ylläpitävät tai palauttavat työkykyä.		
Kehitetään Ohjaamon ja Kohtaamon matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita ja lisätään yritys yhteistyötä ja markkinointia.		
Käynnistetään palvelu, jossa tarjotaan yksilö- ja ryhmävalmennusta yhdistettynä ohjattuun käytännön työhön ja tehdään yhteistyötä yritysten sekä kolmannen sektorin kanssa.		

Tarjotaan kuntalisää työnantajille madaltamaan rekrytointikynnystä ja tukemaan pysyviä työsuhteita.		
Edistetään vieraskielisten työllistymistä tarjoamalla valmennusta, neuvontaa ja ohjausta palveluihin.		
Tuetaan nuorten työllistymistä tarjoamalla yksilöllistä ohjausta ja valmennusta, kehittämällä työpajatoimintaa sekä tarjoamalla kesätyöpaikkoja, yrittäjäyyskasvatusta (4H) ja mahdollisuuksia osallistua työelämävalmiuksia vahvistaviin korttikoulutuksiin (esim. hygieniapassi).		
Koordinoidaan kuntoutus- ja eläkeprosesseja asiakaslähtöisesti ja tarjotaan tukea koko prosessin ajan.		
Kehitetään yhteistyötä ja yhteisiä toimintamalleja Päijät-Hämeen työvoimapalveluiden kanssa.		
Vahvistetaan yritysyhteistyötä tutustumalla paikallisiin yrityksiin ja niiden tarpeisiin sekä kohtautetaan yrityksiä ja työnhakijoita.		

6.5 Ikäihmiset

Tavoite: Vahvistetaan ikääntyneiden ja ikääntyvien kuntalaisten osallisuutta, toimintakykyä ja hyvinvointia tukemalla yhteisöllisyyttä, ehkäisemällä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

Kärkölässä ikääntyneet ja ikääntyvät kuntalaiset kokevat olonsa osallisiksi ja arvostetuiksi. Heillä on mahdollisuus osallistua yhteisön toimintaan, ylläpitää toimintakykyään ja hyvinvointiaan sekä elää turvallista ja mielekästä arkea. Kotona asuminen mahdollistetaan mahdollisimman pitkään yhteistyössä kolmannen sektorin ja vapaaehtoisten kanssa.

Vastuutaho ja toteuttajat: kunnanhallitus - senioripalvelut, senioriohjaaja, elinvoimapäällikkö ja liikuntahankekoordinaattori.

Mittarit: Ryhmätoimintojen ja tapahtumien määrä (sis. myös matalan kynnyksen ryhmät, digiryhmät, verkostoitumistilaisuudet), osallistujamäärät toiminnassa ja tapahtumissa, senioriohjaajan panos: ohjaus- ja neuvontakontaktien määrä, ryhmien ja kontaktien toteutuminen suhteessa resursseihin, yhteistyö ja verkostot: yhteistyössä järjestettyjen toimintojen määrä, yhteistyötahojen määrä (ml. kunnan sisäiset palvelut: hoiva, liikunta, fysioterapia), asiakaspalaute ja koettu hyöty, hyvinvointia tukevat erityistoimenpiteet: liikuntaneuvonnan ja tasapainoryhmien toteutuminen, selkokielen materiaalin jakelu (digipalvelut). Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet (% vastaavan ikäisistä), yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet (% vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä), omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana (% vastaavan ikäisistä), täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet (% vastaavan ikäisistä), lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä (% vastaavan ikäisistä).

Toimenpide		Tilanne
-------------------	--	----------------

Järjestetään fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä tukevia ryhmätoimintoja, jotka vahvistavat sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia.		
Mahdollistetaan toiminnan toteutus varaamalla riittävät resurssit , kuten senioriohjaajan (geronomi) työpanos, ja huolehtimalla esteettömien ja turvallisten tilojen saatavuudesta .		
Täydennetään hyvinvointialueen palveluja kunnan omilla toiminnoilla, jotka tukevat ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista , kunnan lakisääteisen vastuun mukaisesti.		
Tehdään yhteistyötä seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa tilojen ja toimintojen järjestämisessä, esimerkiksi yhteisten tapahtumien, kerhojen tai kohtaamispaikkojen muodossa.		
Tarjotaan ikääntyville matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta yksilöllisesti senioripalveluissa.		
Tuetaan ikääntyvien omaehtoista arjessa selviytymistä ja yhteisöllisyyttä järjestämällä info- ja verkostoitumistilaisuuksia, tukemalla paikallisyhdistyksiä ja kolmannen sektorin toimijoita yhteisöllisen toiminnan järjestämisessä sekä mahdollistamalla julkisten ja yksityisten toimijoiden matalan kynnyksen ryhmien		

toteutuminen kunnan toiminnan rinnalla.		
Ehkäistään digisyrjäytymistä järjestämällä säännöllisiä digiohjausryhmiä ikääntyville ja jakamalla tietoa digipalveluista selkokielellä eri viestintäkanavien kautta.		
Ehkäistään ikääntyvien kaatumisia ja putoamisia järjestämällä kaatumisriskien kartoituksia ja liikuntaneuvontaa, toteuttamalla tasapainoa ja lihaskuntoa vahvistavia ryhmiä sekä tekemällä yhteistyötä hoivapalvelujen, liikuntapalvelujen ja fysioterapian kanssa.		

6.6 Turvallisuuden edistäminen

Tavoite: Edistetään liikenneturvallisuutta varmistamalla kulkuväylien turvallisuus, kunto ja näkyvyys yhteistyössä kunnan, ELY-keskuksen ja kiinteistönomistajien kanssa. Liikenneturvallisuus paranee, kun väylien kunnosta ja huollosta huolehditaan suunnitelmallisesti, ELY-keskuksen kanssa tehdään aktiivista edunvalvontaa, ja kiinteistönomistajat ovat tietoisia vastuistaan.		
Vastuutaho ja toteuttajat: tekninen lautakunta - tekninen toimi		
Mittarit: Toteutettujen huoltotoimenpiteiden määrä/väylätyyppi, kunnan edustajien osallistumiskerrat ELY:n tilaisuuksiin, kunnan esittämien parannusehdotusten määrä ja toteutumisaste, tiedotteiden määrä kiinteistöjen omistajille, asukaspalautteiden määrä ja tyytyväisyys liikenneturvallisuuteen liittyen (mm. väylien kunto, näkemäesteet), liikenneturvallisuuden kuntakohtainen kehitys.		
Toimenpide		Tilanne
Huolehditaan auto-, pyöräily- ja kävelyteiden kunnosta ja huollosta kunnan määrärahojen puitteissa laatimalla huoltosuunnitelma, jossa priorisoidaan turvallisuutta parantavat toimenpiteet.		
Edistetään ELY-keskuksen hallinnoimien väylien peruskunnostuksia ja		

turvallisuusratkaisuja kunnan aktiivisella edunvalvonnalla, tuomalla esiin paikalliset tarpeet ja riskikohteet.		
Viestitään kiinteistönomistajille selkeästi heidän vastuustaan huolehtia katualueille ulottuvan kasvillisuuden hoidosta.		

Tavoite: Vähennetään koulukiusaamista ja vahvistetaan lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta kouluyhteisössä.

Koulussa toimitaan aktiivisesti kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Oppilaat kokevat olonsa turvallisiksi ja tulevat kuulluiksi. Kouluyhteisössä vallitsee avoin, kunnioittava ja yhteisöllinen ilmapiiri, jossa kiusaamiseen puututaan nopeasti ja johdonmukaisesti.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, rehtori, perusopetus, opiskeluhoito, nuorisopalvelut.

Mittarit: kaveritaitoharjoitusten määrä lukukaudessa, pelisääntöjen ja toimintamallien näkyvyys koulun arjessa, KiVa-tuntien määrä lukukaudessa, KiVa-kyselyn tulokset (kiusaamisen väheneminen), Mitä kuuluu? -kyselyn tulokset, kiusattuna vähintään kerran viikossa (% 4.-5. luokan ja 8.-9. luokan oppilaista), oppilaskunnan ja kehittämistoimien kokousten ja tehtyjen toimenpiteiden/aloitteiden määrä, Juttutupien ja niihin osallistuneiden oppilaiden määrä lukukaudessa, nuorisotyön kohtaamisten määrä koulupäivän aikana, Ankkuripoliisin vierailujen ja verkkotuntien määrä vuodessa.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Vahvistetaan kaveritaitoja järjestämällä säännöllisiä harjoituksia luokissa, pienryhmissä ja välitunneilla erilaisten harjoitusten ja tehtävien avulla.		
Vahvistetaan yhtenäistä koulukulttuuria ottamalla yhteiset pelisäännöt, toimintamallit ja puuttumisen mallit osaksi arjen rakenteita sekä varmistetaan, että ne näkyvät koulun tiloissa ja viestinnässä oppilaille ja huoltajille.		
Toteutetaan KiVa-koulu -toimintamallia pitämällä KiVa-tunteja suunnitelman mukaisesti, nimeämällä KiVa-opettajat ja varmistamalla, että		

toimintamalli näkyy arjessa ja koulun viestinnässä.		
Vahvistetaan oppilaiden osallisuutta tarjoamalla mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintaan oppilaskunnan ja yhteisten kehittämistoimien kautta.		
Järjestetään Juttutupa-toimintaa viikoittain, jolloin oppilaat voivat keskustella turvallisesti aikuisten kanssa arjen haasteista ja hyvinvoinnista.		
Vahvistetaan koulunuorisotyön läsnäoloa oppilaiden arjessa järjestämällä säännöllisiä kohtaamisia nuorisotyöntekijän kanssa koulupäivän aikana, kuten välituntitoimintaa, pop up -pisteitä, teemapäiviä jne.		
Toteutetaan Ankkuripoliisin vierailuja ja verkkotunteja, joissa käsitellään turvallisuutta, kiusaamista ja netinkäyttöä yhteistyössä poliisin kanssa.		

6.7 Liikunta, kulttuuri ja yhdistysyhteistyö

Tavoite: Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia lisäämällä perus- ja terveysliikunnan mahdollisuuksia ja liikuntaneuvonnan saavutettavuutta sekä kehittämällä palveluita tarvelähtöisesti.

Kuntalaiset liikkuvat aktiivisesti, liikuntapalvelut ovat saavutettavia kaikille, liikuntapaikkojen käyttöä seurataan systemaattisesti ja soveltavan liikunnan palvelut tukevat erityisryhmiä.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, liikuntahankekoordinaattori, uimahallin henkilökunta

Mittarit: toimenpiteiden toteuma, TEA-viisari, liikuntaneuvonnan toteutettujen yksilö- ja ryhmätapaamisten määrä, koko perheen liikuntakerhojen määrä ja osallistujamäärät, liikuntatapahtumien, kurssien ja kampanjoiden määrä vuodessa, liikuntaneuvonnan saavutettavuus eri toimintaympäristöissä (esim. koulu, tapahtuma, digipalvelu), uimahallin teemapäivien ja tapahtumien määrä vuodessa, uimahallin kävijämäärät ja asiakaspalaute, liikuntapaikkojen

käyntitietojen raportointitiheys ja vastaanottajatahot (johtoryhmä, HYTE-työryhmä, luottamushenkilöt), soveltavan liikunnan suunnitelman valmistuminen ja käyttöönotto, soveltavan liikunnan ryhmien määrä ja osallistujamäärät.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Tarjotaan monipuolisia matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia eri ikäryhmille järjestämällä yksilö- ja ryhmämuotoista liikuntaneuvontaa, koko perheen yhteisiä liikuntakerhoja sekä osallistavia tapahtumia, kursseja, ryhmiä, kampanjoita ja haasteita liikuntapalveluissa.		
Lisätään liikuntaneuvonnan saavutettavuutta jalkauttamalla palvelua esimerkiksi koululle ja erilaisiin tapahtumiin sekä tarjoamalla neuvontaa myös digitaalisesti, jotta eri elämäntilanteissa olevat ihmiset voivat osallistua matalalla kynnyksellä.		
Pidetään uimahalli hyvässä käyttökunnossa ja lisätään sen vetovoimaa järjestämällä säännöllisesti teemapäiviä, tapahtumia ja kampanjoita, jotka houkuttelevat eri ikäryhmiä ja perheitä osallistumaan.		
Kehitetään kunnan ylläpitämien liikuntapaikkojen kävijäseurantaa hyödyntämällä manuaalisia laskureita ja varausjärjestelmiä. Tietoa käytetään palveluiden suunnitteluun ja raportointiin.		
Seurataan ja raportoidaan liikuntapaikkojen käyntitiedoista johtoryhmälle, HYTE-työryhmälle ja luottamushenkilöille säännöllisesti.		

Laaditaan soveltavan liikunnan suunnitelma ja otetaan se käyttöön.		
--	--	--

Tavoite: Tarjotaan kulttuuri- ja kirjastopalveluita, jotka tukevat kaiken ikäisten kuntalaisten henkistä vireyttä, sosiaalista osallisuutta ja elinikäistä oppimista.

Kuntalaiset osallistuvat aktiivisesti kulttuuri- ja kirjastopalveluihin, löytävät mielekästä vapaa-ajantoimintaa ja kokevat palvelut helposti saavutettaviksi ja innostaviksi.

Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, kulttuuri- ja kirjastopalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus.

Mittarit: Kulttuurivierailujen ja työpajojen määrä / vuosi, osallistuneiden lasten määrä / tapahtuma, yhteistyöprojektien määrä kulttuuritoimijoiden kanssa, kirjastolla järjestettyjen tapahtumien ja toimintojen määrä / vuosi, digipalveluiden käyttöaste (esim. e-kirjojen lainaus), asiakastytytyväisyyskyselyt (esim. vuosittainen asiakaskysely), osallistujamäärät eri ikäryhmissä, kulttuurisuunnitelman valmistuminen ja hyväksyminen, suunnitelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteutumisaste, kulttuurikysely kuntalaisille, uusien tapahtumien, näyttelyiden ja esitysten määrä / vuosi, kulttuuritapahtumien kävijämäärät/ vuosi, kulttuuritoiminnan näkyvyys arjen tiloissa (esim. koulu, kirjasto, palvelukeskus), vapaaehtoistoimintaan osallistuvien määrä, matalan kynnyksen tapahtumien määrä / vuosi, kuntalaisten osallistuminen palveluiden kehittämiseen (esim. työpajat, kyselyt), kuntalaisten osallisuuden kokemuksen arviointi (esim. kysely).

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Tutustutetaan lapset kulttuuriin varhaiskasvatuksesta alkaen järjestämällä vierailuja, työpajoja ja taidekasvatusta yhteistyössä kulttuuritoimijoiden kanssa.		
Kehitetään kirjaston toimintaa lisäämällä yhteisöllisiä tapahtumia, lukupiirejä ja digipalveluita, jotka tukevat eri-ikäisten kuntalaisten osallisuutta ja oppimista.		
Laaditaan koko kunnan kattava kulttuurisuunnitelma, joka huomioi eri ikäryhmien tarpeet ja mahdollistaa kulttuuripalveluiden pitkäjänteisen kehittämisen.		
Laajennetaan kulttuuritarjontaa		

kehittämällä olemassa olevia ja tarpeen mukaan uusia tapahtumia, näyttelyitä ja esityksiä sekä tuomalla kulttuuria myös arjen kohtaamispaikkoihin.		
Lisätään kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia kulttuuri- ja kirjastopalveluihin tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa, vapaaehtoistehtäviä ja mahdollisuuksia vaikuttaa palveluiden sisältöön.		

Tavoite: Kehitetään yhdistisyhteistyötä tarjoamalla yhdistyksille aktiivisia osallistumismahdollisuuksia, kannustimia ja tilaresursseja tapahtumien ja toiminnan toteuttamiseen yhteistyössä kunnan kanssa. Yhdistykset toimivat aktiivisesti kunnan kumppaneina, saavat tukea ja tiloja yhteistyösuoritteiden vastineeksi, ja kokevat yhteistyön kunnan kanssa kannustavaksi ja hyödylliseksi.		
Vastuutaho ja toteuttajat: Sivistys- ja hyvinvointilautakunta – sivistysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, tekninen toimi		
Mittarit: Yhteistyöhön osallistuvien yhdistysten määrä vuodessa, myönnettyjen ehdollisten yhdistysavustusten määrä ja kohdentuminen, maksuttomien tilojen käyttöaste yhdistystoiminnassa, toteutettujen yhteistyösuoritteiden määrä (esim. tapahtumat, tilaisuudet), yhdistysten kokema tyytyväisyys yhteistyöhön (esim. kyselyt, palautteet).		
Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Tarjotaan yhdistyksille mahdollisuus osallistua kunnan tapahtumien ja toiminnan toteuttamiseen.		
Otetaan käyttöön ehdolliset yhdistysavustukset yhteistyösuoritteiden perusteella.		
Lisätään maksuttomien kokoontumistilojen tarjontaa aktiivisille yhdistyksille.		
Järjestetään säännöllisiä yhdistysiltoja ja vuoropuhelua kunnan ja yhdistysten välillä.		
Viestitään aktiivisesti yhdistyksille		

osallistumismahdollisuuksista ja kannustimista.		
---	--	--

6.8 Elinympäristö

Tavoite: Kehitetään turvallista, esteetöntä ja viihtyisä elinympäristöä ja osallistetaan kehittämiseen kuntalaisia, yrityksiä ja kolmannen sektorin toimijoita. Elinympäristön viihtyisyys ja turvallisuus nähdään yhteisenä vastuuna, jota kunta tukee viestinnällä, rakenteellisilla ratkaisuilla ja osallistavilla toimintamalleilla.

Kärkölässä on viihtyisä, turvallinen ja esteetön elinympäristö, joka tukee asukkaiden hyvinvointia ja aktiivista arkea. Kuntalaiset, yhdistykset ja yritykset osallistuvat aktiivisesti ympäristön kehittämiseen ja ylläpitoon. Kunta toimii mahdollistajana ja koordinoijana, joka tukee kestävästä kehitystä, vähähiilisyttä ja aktiivista liikkumista. Kunnan strategisten ohjelmien ja suunnitelmien mukaiset toimenpiteet etenevät suunnitellusti ja tukevat kestävästä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä.

Vastuutaho ja toteuttajat: tekninen- ja ympäristötoimi, tekninen johtaja, yhdyskuntatekniikan päällikkö, ympäristösihteeri

Mittarit: Tehtyjen toimenpiteiden ja kampanjoiden toteuma ja määrä/vuosi, kampanjaan osallistuneiden määrä, kuntalaispalaute, julkaisujen ja tiedotteiden määrä ja tavoitavuus viestintäkanavissa, lapsilta ja nuorilta saatujen ideoiden määrä ja toteutuneet ehdotukset, ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutumisaste (esim. ympäristökasvatus, työpajat), ympäristöstrategian päivityksen valmistuminen ja hyväksyminen.

Toimenpide	Toteuma	Tilanne
Järjestetään vuosittain kampanjoita, joissa mm. viestitään ympäristön viihtyisyydestä ja siisteydestä ja jaetaan tietoa aiheeseen liittyen (esim. ympäristöviikot, Roinaralli)		
Viestitään aktiivisesti kunnan kanavissa arjen viihtyisyyttä lisäävistä teoista ja kannustetaan asukkaita ja yhteisöjä osallistumaan ympäristönhoitoon.		
Kannustetaan kiinteistönomistajia huolehtimaan piha-alueidensa siisteydestä ja turvallisuudesta osana koko kunnan viihtyisyyttä.		
Osallistetaan lapsia ja nuoria vuosittain leikkipuistojen ja vapaa-ajan alueiden suunnitteluun ja toteutuksen arviointiin (LYK-tavoite)		
Toteutetaan Keskuspuiston saneeraus tehdyn suunnitelman mukaisesti: uusitaan kulkuväylät, valaistus ja istutukset sekä lisätään penkkejä.		
Toteutetaan Huovilan puiston hoitosuunnitelma vaiheittain: aloitetaan kasvillisuuden hoidosta ja opasteiden uusimisesta.		

Ylläpidetään leikki- ja ulkokuntoilualueita: tarkastetaan, huolletaan ja uusitaan rikkoutuneet välineet suunnitelman mukaisesti.		
Edistetään jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita jalankulun- ja pyöräilyn edistämishankkeen mukaisesti: pyöräpysäköintien rakentaminen (Järvelä ja Lappila) ja reittien ylläpitäminen.		
Edistetään Järvelän aseman alikulkuhankkeen valmistumista käynnissä olevan MAL-kauden aikana.		
Päivitetään liikennemerkkejä tarpeen mukaan: uusitaan vanhentuneet ja vaurioituneet merkit tehdyn kuntokartoituksen mukaisesti.		
Tehdään esteettömyyskartoituksia ja tarvittavia toimenpiteitä julkisissa tiloissa (esim. kirjastot, koulut, liikuntapaikat) suunnitelman mukaisesti.		
Seurataan toimipisteiden turvallisuutta vuosittaisilla tarkastuksilla ja toteutetaan tarvittavat korjaukset (esim. valaistus, liukkaudenesto, sisäilma).		
Toteutetaan MAL-sopimuksen mukaisia toimenpiteitä yhteistyössä Lahden seudun kuntien kanssa: edistetään kestävästä yhdyskuntarakennetusta, kohtuuhintaista asumista ja kestävästä liikkumisesta.		
Kartoitetaan vesihuoltoverkosto ja laaditaan tavoitteellinen saneeraussuunnitelma.		
Edistetään osayleiskaavan toteutumista ja sen tavoitteita huomioimalla elinympäristön hyvinvointi, turvallisuus ja ekologinen kestävyys suunnittelussa ja päätöksenteossa.		
Lisätään energiatehokkuutta kunnan infrassa ja kiinteistöissä esimerkiksi LED-valaistuksella ja lämmönsäätöratkaisuilla osana ilmastosuunnitelman toteutusta.		
Toteutetaan ympäristöstrategian mukaisia toimia, kuten luonnon monimuotoisuutta tukevien niittyalueiden perustaminen ja hyönteishotellien lisääminen puistoihin.		
Toteutetaan ilmastosuunnitelman toimenpiteitä tehdyn suunnitelman mukaisesti, esim. ympäristökasvatusohjelman laatiminen ja ilmastotyöpajojen toteuttaminen vuosittain 6. luokkalaisille, vieraslajien torjunta.		
Päivitetään kunnan ympäristöstrategia vastaamaan ajankohtaisia kestävän kehityksen tavoitteita,		

ilmastotavoitteita ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista.		
---	--	--

7 Suunnitelman laatijat

Suunnitelma on laadittu laajan hyvinvointikertomuksen pohjalta kunnan hyvinvointityöryhmän toimesta. Suunnitelmaa on esitelty valmisteluvaiheessa sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa, joka toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaavana viranomaisena kunnassa ja vastaa laajan hyvinvointikertomuksen valmistelusta.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Suunnitelma hyväksytään vuoden 2025 aikana sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa ja edelleen kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa ja toimitetaan tiedoksi kaikille lautakunnille.